

# BACHELOROPPGAVE

## Desentraliserte og sentraliserte asylmottak

av

Marianne Leira

Decentralized and centralized reception center

Her skriver du navnet på studiet

Her skriver du emnekode

Mars 2011

## **Innholdsfortegnelse**

<b>1.0 Innledning</b> .....	<b>3</b>
<b>1.1 Historikk</b> .....	<b>4</b>
<b>1.2 Problemstilling</b> .....	<b>5</b>
<b>1.3 Oppgavens oppbygging</b> .....	<b>6</b>
<b>2.0 Metodisk tilnærming</b> .....	<b>6</b>
<b>2.1 Å gjøre en litteraturstudie</b> .....	<b>7</b>
<b>2.2 Begrunnelse for litteraturvalg og kildekritikk</b> .....	<b>8</b>
<b>3.0 Asylmottak</b> .....	<b>10</b>
<b>3.1 En sammenligning av sentraliserte og desentraliserte asylmottak</b> .....	<b>11</b>
<b>3.2 Hvilken mottaksform passer hvilken gruppe av beboere?</b> .....	<b>15</b>
<b>3.3 Forhold mellom beboere/mottak og lokalsamfunn</b> .....	<b>18</b>
<b>4.0 Avsluttende drøfting</b> .....	<b>21</b>
<b>4.1 Avslutning</b> .....	<b>24</b>
<b>5.0 Litteratur</b> .....	<b>25</b>
<b>5.1 Internettadresser:</b> .....	<b>25</b>

## 1.0 Innledning

Tema for denne oppgaven er desentraliserte og sentraliserte asylmottak. Jeg vil i denne oppgaven ta for meg de ulike modellene av et asylmottak, og se på forskjellene mellom de. I tillegg vil jeg forsøke å belyse hvilken av mottaksformene som passer de ulike asylsøkerne som kommer til Norge. Tilslutt vil jeg se på forholdet mellom mottak/beboere og lokalsamfunn ut i fra om beboerne bor i sentraliserte eller desentraliserte mottak.

En asylsøker er et menneske som har flyktet fra landet sitt på egen hånd, og kommer til et land for å søke om flyktningstatus for å bli beskyttet. Fram til søknaden om asyl er avgjort blir personen kalt asylsøker (St.meld nr 17:2 2000-2001)<sup>1</sup>. Alle som kommer til Norge og søker om asyl får *tilbud* om å bo i asylmottak, men for å motta økonomisk bistand fra det offentlige, *må* de bo i mottak (Søholt og Holm 2010).

Asylsøkeren kan enten bli plassert i sentralisert eller desentralisert asylmottak, eller en blandingsform. Et sentralisert mottak kan best beskrives som et mottak hvor alle beboerne bor på samme plass, ofte i felles bygning med administrasjonen (Søholt og Holm 2010). De ansatte har vanlig arbeidstid. Beboerne kan komme fra ulike land, noe som kan betyr en blanding av kulturer og religioner. De første mottakene var såkalte seksjonshus, med 8 m<sup>2</sup> som standard rom for enslige med felles toalett, dusj og kjøkken (St.meld.nr 17, 2000-2001). Nå kan mottakene omfatte tidligere hotell, hybelhus, seksjonshus, sivilforsvarsleirer også videre (St.meld.nr 17, 2000-2001).

Desentraliserte asylmottak er mottaksplasser som er plassert spredt omkring i kommunene (Søholt og Holm 2010). Disse mottaksplassene er som regel i bolighus, leiligheter, bofellesskap og enkelthybler (Søholt og Holm 2010). I stortingsmelding nr. 17 (2000-2001) forklares desentraliserte asylmottak som ”*mottak der asylsøklarane blir innkvartert i bustader i ordinære buområde*”. (St.meld.nr 17 (2000-2001:82). Med andre ord, beboerne skal bo slik som resten av lokalbefolkningen gjør og ha vanlige boforhold. Hensikten med desentraliserte

---

<sup>1</sup> Det kongelige kommunal- og regionaldepartementet. St. meld. nr. 17. (2000 – 2001) refereres heretter bare til St.meld 17 (2000-2001).

asylmottak er altså at beboerne skal få en mest mulig normal livssituasjon (UDI 2008)<sup>2</sup>.

I denne oppgaven har jeg valgt å kalle asylsøkerne som bor i mottak for beboere. Når de kommer til Norge er betegnelsen deres asylsøkere, men med en gang søknaden om opphold er behandlet får de enten status som flyktning eller de blir sendt hjem (St meld. nr. 17, 2000 – 2001). Selv om de får opphold og status som flyktning, blir de ikke automatisk plassert ut i en kommune. Prosessen kan ta lang tid, og derfor bor det både asylsøkere og flyktninger på et asylmottak. I tillegg bruker en del av litteraturen begrepet beboer. Jeg har også hørt mennesker som arbeider på asylmottak kalle asylsøkerne og flyktningene for beboere, og føler derfor det er naturlig for meg å bruke beboer-begrepet selv.

## 1.1 Historikk

Norge fikk i følge Drangland, Ellingsen, Hidle og Karlsen (2010) sitt første asylmottak i 1988, samtidig som Utlendingsdirektoratet (UDI) ble opprettet. Beboerne som kom tidligere ble plassert i kommuner uten at det var noe apparat som organiserte det (Berg & Sveaass m.fl. 2009). På slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet opplevde Norge en økning i beboere som kom til landet (Aass 2008). Norge, som på denne tiden ikke hadde noe apparat til å ta seg av alle disse beboerne, begynte opprettelsen av flere asylmottak. Etter opprettelsen av asylmottak kom det en jevn strøm av beboere til Norge, omkring 5 000 per år (Aass 2008). I 1994 eksploderte tallet på grunn av krigen i Bosnia-Hercegovina, og det ble behov for om lag 17 000 plasser (Aass 2008). På det meste var det 144 mottak i Norge, men allerede to år senere var antallet nede i 20 mottak og bare ca. 2 000 plasser (Aass 2008).

Siden har behovet for mottaksplasser gått opp og ned. I 2008 og 2009 var det større behov for mottaksplasser, noe som innebar at det ble opprettet flere plasser<sup>2</sup>. I 2010 ble 38 mottak og avdelinger vedtatt nedlagt<sup>3</sup>. Trolig er grunnen til disse nedleggelsene en nedgang i antall

---

<sup>2</sup> [http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ha7DR\\_UXG8MJ:www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/Ordinare-mottak/Hva-er-et-desentralisert-mottak/+www.udi.no+behov+desentraliserte+mottak&cd=1&hl=no&ct=clnk&source=www.google.com](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ha7DR_UXG8MJ:www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/Ordinare-mottak/Hva-er-et-desentralisert-mottak/+www.udi.no+behov+desentraliserte+mottak&cd=1&hl=no&ct=clnk&source=www.google.com) Hentet 13.01.11. Den 23.02.11 var linken ute av funksjon. Jeg sendte derfor en mail via UDI sine sider, og fikk svar fra Per Chr. Jørgensen hos UDI som ikke visste hvorfor linken var ute av funksjon.

<sup>3</sup> <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Asylmottak-avviklet-i-2010/> Hentet 13.01.11

beboere som kommer til Norge. Ifølge UDI<sup>4</sup> kom det nesten 7000 færre beboere til Norge i 2010 enn i 2009. Direktøren i UDI, Ida Børresen uttalte i en artikkel<sup>4</sup> på UDI sine hjemmesider at grunnen til denne nedgangen i antall beboere kommer av bedre kontroll på grensene omkring i Europa, da spesielt Sør-Europa. UDI sitt arbeid er å tilpasse mottaksbehovet etter asylsøkerstrømmen, og fjerne mottaksplasser eller stenge mottak når det ikke lenger er effektivt å ha de<sup>4</sup>.

## 1.2 Problemstilling

I denne oppgaven tar jeg for meg organiseringen av asylmottak, og jeg har valgt å se sentraliseringen av asylmottakene opp mot desentraliseringen. Dette er noe jeg tar for meg slik at det kan rettes mer fokus mot hva plasseringen i en mottaksform kan bety for beboerne. Er det noen forskjell mellom å bo på samme område og bo spredt omkring i kommunen? Vil de ulike boformene fungere ulikt for noen av de ulike etniske gruppene? Videre vil jeg se på beboerne og asylmottakene sitt forhold til lokalsamfunnet.

Hensikten med å se på de ulike mottaksformene er å skape mer fokus på asylmottakene, de ulike mottaksmodellene og hva det kan bety for en asylsøker å havne i sentraliserte eller desentraliserte asylmottak. Et asylmottak er en del av et lokalsamfunn, og forholdet mellom asylmottaket og lokalsamfunnet kan være viktig både for beboerne og lokalbefolkningen.

På bakgrunn av dette blir mine problemstillinger:

*”Hvilken forskjell er det mellom desentraliserte og sentraliserte asylmottak som boform?”*

*”Er det forskjell på de ulike beboergruppene hvilken mottaksform som passer for dem?”*

*”Hva har boform å si for forholdet mellom beboere og lokalsamfunn?”*

Jeg har valgt å legge mer vekt på den første problemstillingen, på grunn av at det er dette jeg har hatt som fokus hele tiden. Fra jeg begynte å tenke på selve problemstillingen var jeg klar på at jeg ville sammenligne og se på forskjeller på de ulike mottaksformene. Underveis fant jeg ut at det spiller en rolle om hvilke beboergrupper som blir plassert i hvilken mottaksform.

---

<sup>4</sup> <http://www.udi.no/Nyheter/2010/Asyltall-for-november/> Hentet 13.01.11

Jeg valgte derfor å ta det med som en egen problemstilling. På grunn av at det går litt inn i sammenligningen av desentraliserte og sentraliserte mottak, er det lagt litt mindre vekt på denne delen. I tillegg har jeg vært interessert i integrering i forhold til beboere/mottak og lokalsamfunn. Integrering er viktig for de som får bli i landet, men skal man bruke tid og krefter på å integrere de som må reise hjem? På forhånd vet vi ikke hvem som får bli eller må dra, derfor mener jeg at integrering i alle fall må sees nøyere på fordi relasjoner mellom mennesker er viktig.

Sosionomene er sentrale i møte mellom asylsøkere. De har en vesentlig yrkesrolle. Sosionomer kan arbeide på asylmottak, men kan også være aktuell i forhold til ulike hjelpeinstanser som blir trukket inn mot beboerne. En sosionom kan arbeide i for eksempel Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP) som kan komme inn i forhold til beboerbarna, men også i en hjelpeinstans som kommer inn og hjelper beboerne med psykiske problemer. Mange trenger kunnskapen om hvordan organiseringen av asylmottakene er og hva denne organiseringen har av betydning for beboerne. Sosionomene utfører sosialfaglig arbeid, som kan blant annet gå ut på å hjelpe brukeren i prosessen og til å hjelpe seg.

### **1.3 Oppgavens oppbygging**

Oppgaven min er delt inn i en innledningsdel, metodedel, hoveddel og avsluttende del. I metodedelen tar jeg kort for meg selve tilnærmingen av metode og hvilken metode jeg har valgt å bruke, før jeg går over til å forklare hva litteraturstudie er. Jeg tar for meg kildekritikk og valg av litteratur før jeg presenterer noe av litteraturen jeg har brukt. I hoveddelen vil jeg først se på forskjeller mellom sentraliserte og desentraliserte asylmottak, før jeg vil se på hvilken boform som passer for noen av de ulike beboergruppene. Til slutt i hoveddelen vil jeg ta for meg forholdet mellom mottak/beboerne og lokalsamfunnet. Jeg vil se på hva integrering av beboerne har av betydning i forhold til mottaksformene, og om det spiller noen rolle om mottaket er sentralisert eller ikke. Jeg avslutter oppgaven med avsluttende kommentarer omkring hele oppgaven, før jeg runder av med en kort avslutning.

## **2.0 Metodisk tilnærming**

Hva man ønsker å finne ut bestemmer hvilken metodisk framgangsmåte man vil bruke.

Vilhelm Aubert formulerer metode som: ”*En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder*” (1985:196 i Dalland 2007:81). Metode kan derfor forklares som en måte å få samlet inn informasjon om et tema slik at man får mer kunnskap om temaet.

Vi kan enten undersøke noe ved hjelp av kvalitativ eller kvantitativ metode. Kvantitativ metode går i bredden for å finne empiri, gjerne i form av spørreundersøkelser hvor empirien blir omformet til data i form av tall eller symboler (Jacobsen 2003). Å bruke kvantitativ metode passer best når man allerede vet noe om temaet, og vil bruke den kunnskapen til å beskrive omfanget eller hyppigheten av et fenomen (Jacobsen 2003). Kvalitativ metode brukes når man vil gå i dybden av noe og vil undersøke et fenomen man ikke har kunnskap om fra før (Jacobsen 2003). Den kvalitative empirien er i mitt tilfelle litteraturen jeg finner og undersøker. Kvalitativ metode er en åpen metode, hvor jeg prøver å legge så få føringer på empirien min som mulig (Jacobsen 2003). I mitt tilfelle hvor jeg ikke har noe kunnskap om sentraliserte og desentraliserte asylmottak på forhånd, er kvalitativ metode den beste fremgangsmåten til å få svar på problemstillingen min.

Ifølge Dalland (2007) har vi alltid en førforståelse av noe. Da jeg bestemte meg for temaet hadde jeg ikke så mye kunnskap omkring det. Allikevel hadde jeg mine tanker om hva jeg mente var best av de ulike innkvarteringsmodellene ut ifra hva jeg har sett av asylmottak og medias framvisning av dem. Men mine tanker om hva som er ”best” trenger ikke å være best i forhold til asylsøkerne, ”best” blir subjektivt. Uansett hvor mye man prøver å møte et tema helt uten forutsetninger, vil det alltid være noen tanker omkring temaet (Dalland 2007). Det er derfor viktig at jeg har fokus på disse tankene når jeg leter etter svar på problemstillingen min.

## **2.1 Å gjøre en litteraturstudie**

Denne oppgaven er en litteraturstudie som skal belyse de ulike mottaksmodellene vi plasserer asylsøkere i, altså sentraliserte og desentraliserte asylmottak. En litteraturstudie betyr videre at jeg har brukt litteratur som andre skrevet for å få svar på min problemstilling.

Primærlitteratur er originalartikler som er utgitt for første gang (Dalland 2007). Også teoretiske artikler som ofte presenterer ny teori i forhold til tidligere forskning kommer under

primærlitteratur (Dalland 2007). Sekundærlitteratur er oversiktsartikler som tar for seg forskning som allerede er presentert, og gir en oppsummering over forskningen (Dalland 2007). Litteraturen er altså presentert og bearbeidet av noen andre enn originalforfatteren. Det er viktig å være klar over at innholdet fra den originale teksten kan ha blitt forandret i prosessen til å bli sekundærlitteratur. Det er min oppgave å være kritisk til litteraturen, og se på hvilken validitet og reliabilitet den har, altså hvor relevant og gyldig litteraturen er i tillegg til hvor pålitelig den er (Dalland 2007).

Når jeg leser noe andre har skrevet, må jeg være kritisk. Litteraturen som har blitt brukt trenger ikke alltid å være relevant og gyldig, og det er derfor viktig å vurdere og karakterisere litteraturen (Dalland 2007). Om forfatteren har utgitt lignende publikasjoner omkring temaet, kan ha betydning sammen med hvorfor han skriver om det og formålet med publikasjonen. Hva slags relevans det har for min problemstilling er også viktig å se på.

## **2.2 Begrunnelse for litteraturvalg og kildekritikk**

For å komme frem til litteratur jeg har brukt i denne oppgaven, har jeg gjort en strukturert litteratursøking. Med strukturert litteratursøking mener jeg at jeg har begrenset søkingen med noen kriterier i form av fag, tid og geografi (Dalland 2007). Når jeg skal lete etter litteratur må jeg for det første bestemme meg for hvilken tidsperiode jeg vil søke i. For å få et helhetlig bilde over asylmottak i Norge har jeg valgt å se på litteratur fra oppstarten av UDI og asylmottakene omkring 1988 og fram til i dag. Å se på litteratur som er omkring tretti år har vært nødvendig for å få et helhetlig bilde av asylmottakene, og hvordan vi har gått fra sentraliserte asylmottak til også å få desentraliserte asylmottak. Det har også fortalt meg hvordan forholdet mellom mottak og lokalsamfunn har vært tidligere. Videre har fokuset mitt som sagt vært asylmottak i Norge.

Å finne aktuell litteratur som konkret rettet seg mot min problemstilling har ikke vært lett. Den litteraturen jeg har funnet tar i en eller annen grad for seg selve organiseringen av asylmottak, i tillegg til andre ting som levekår, bosetting også videre. Jeg har derfor måtte brukt noen deler av en rapport mens jeg i andre tilfeller har brukt hele rapporten. For å finne relevant litteratur har jeg i hovedsak brukt søkebasene Academic Search Premier, Idunn og JSTOR i tillegg til bibliotekbasen Bibsys. I tillegg har jeg brukt Google for å finne avisartikler som tar for seg vold i asylmottak. For å komme frem til litteraturen har jeg prøvd meg ut med



forskjellige søkeord. ”*Asylmottak*”, ”*Asylsøker*”, ”*Asylum seekers*”, ”*Reception centres*” er blant noen av ordene jeg har brukt mest.

Litteraturen jeg har funnet kan betegnes ulikt, noe er fra vitenskapelige tidsskrifter, mens annet er forskningsrapporter. Noen av forskningsrapportene er også vitenskapelige.

Vitenskapelig litteratur har mye strengere kvalitetssikring enn annen litteratur. Det stilles bestemte krav til form og innhold (Dalland 2007). Vitenskapelig litteratur har gjennomgått vurdering fra eksperter innenfor det samme fagfeltet. Ofte kan en artikkel i et fagfelleverdert vitenskapelig tidsskrift regnes som mer valid enn for eksempel en forskningsrapport eller masteroppgave.

En annen ting jeg må ha fokus på, er om litteraturen er skrevet på vegne av noen eller ikke.

Flere av rapportene jeg har brukt er såkalt oppdragsforskning. Det betyr at noen har betalt for at artikkelen eller rapporten skal bli skrevet i tillegg til at de har bestemt tema og innhold<sup>5</sup>.

Ved oppdragsforskning er det viktig å ha i tankene at oppdragsgiver kan farge forfatterne til å skrive det oppdragsgiveren vil ha frem. ”*Asylmottak og lokalsamfunn*” er skrevet på oppdrag av UDI. UDI ville at Agderforskning AS og Senter for Byøkologi DA skulle se på hvordan relasjonen mellom UDI, kommunene og lokalsamfunnene fungerer, og hvordan det kan gjøres bedre (Drangland et al. 2010). Selv om UDI er en sentral del av Utlendingsforvaltningen, er det likevel viktig å ha et kritisk øye til det som kommer frem. Samtidig mener jeg rapporten er god på den måten at den tar for seg både det positive og negative aspektet ved forholdet mellom asylmottak og lokalsamfunn, og tar frem hvordan forholdet kan gjøres bedre.

Rapporten har vært aktuell til denne oppgaven siden jeg i en av problemstillingene mine har valgt å ha fokus på lokalsamfunnet i forhold til asylmottaket og deres beboere. Rapporten er primærlitteratur.

”*Asylmottak som nærmiljø*” er en studie skrevet av Senter for Byøkologi. Rapporten har mottatt støtte fra Europakommisjonen. Europakommisjonen er likevel ikke oppdragsgiver, studien er gjort av og for Senter for Byøkologi. Rapporten tar for seg forholdet mellom mottak og lokalsamfunn. Hva som er et godt forhold mellom de, hvilken arena man kan skape en relasjon mellom de og hva som kan hindre en relasjon er noen av temaene. Rapporten er relevant for min problemstilling gjennom at den tar opp hvordan man kan skape et godt forhold mellom mottak og lokalsamfunn. Studien er primærlitteratur.

---

<sup>5</sup> <http://www.etikkom.no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Naturvitenskap-og-teknologi/Apenhet-oppdraftforskning-og-interessekonflikter/> Hentet 02.03.11

En annen rapport som er sentral for mine problemstillinger, er ”Desentraliserte asylmottak og bosetting” (2010). Også denne rapporten er primærlitteratur, i tillegg til at den er oppdragsforskning. Oppdragsgiverne er Husbanken, UDI og Integrasjons- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Mye av rapporten tar for seg nettopp desentralisert asylmottak, og jeg har igjennom denne funnet mye informasjon om nettopp dette. I tillegg tar den for seg levekår hos beboerne, som har gitt meg et bilde av hvordan det kan være i et asylmottak. Mye av forskningen gjort på mitt forskningsfelt i Norge er oppdragsforskning. Forskningen er vitenskapelig i den forstand at det er forskere som står for den, den har blant annet referanser i tillegg til at flere av forskningsinstitusjonene har ordninger med fagfelleevalueringer. Det finnes alltid en mulighet for at forskningen blir styrt av de som betaler for den. Oppdragsgiveren kan ha sterke interesser til temaet, og kan ønske et visst utfall av forskerne. I tillegg kan det tenkes at forskerne selv bruker forskningen for å komme frem til det oppdragsgiveren ønsker, slik at forskerne får tildelt lignende oppdrag i fremtiden.

### 3.0 Asylmottak

Per 24 januar 2011 var det 129 asylmottak i Norge<sup>6</sup>. UDI har ansvar for alle asylmottak<sup>7</sup>. I UDI sitt reglement for drift av statlige mottak forklares det at de ordinære mottakene skal ”være et mest mulig normalt bosted for personer i en unormal livssituasjon” (UDI 2011)<sup>8</sup>. Både sentraliserte og desentraliserte mottak går under fellesbetegnelsen ordinære asylmottak. Nøyaktig hvor mange av mottakene som er sentraliserte eller desentraliserte, og hvem som har en blandingsform er uvisst, men i følge Søholt & Holm (2010) bor 51 prosent av beboerne i desentraliserte mottak. Hvilken mottaksform som etableres i en kommune, bestemmes som regel av hva som er tilgjengelig, om det er mange utleieboliger som kan brukes som desentralisert mottak også videre (Søholt 2010). I St.meld.nr 17 (2000-2001) tas spredte lokaliserte asylmottak i Norge opp som målsetting. Gjennom å ha mottak i hele Norge bidrar det å hjelpe til å bosette flyktninger over hele Norge, samt å fremme kunnskap om asylsøkere

---

<sup>6</sup> Jeg sendte mail til UDI hvor jeg spurte hvor mange mottak det var i Norge per 24.01.11, og fikk svar fra kommunikasjonsrådgiver Kari Anne Kvarving hos UDI.

<sup>7</sup> retningslinjer om for eksempel driften av statlige mottak finnes på [www.udiregelverk.no](http://www.udiregelverk.no)

<sup>8</sup> <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7B922BDDFA-A566-44DC-AAE3-5FF965031679%7D> punkt 2.2 -Hentet 15.01.11

og flyktninger til innbyggere omkring i Norge (St.meld.nr 17, 2000-2001).

### **3.1 En sammenligning av sentraliserte og desentraliserte asylmottak**

Jeg vil nå undersøke og drøfte hva litteraturen sier om ”*Hvilken forskjell er det mellom desentraliserte og sentraliserte asylmottak som boform?*”.

På et sentralisert asylmottak kan man finne mange mennesker med samme kultur. I januar i år kom det flest beboere fra Somalia, Eritrea og Afghanistan (UDI 2011)<sup>9</sup>. På en måte kan det sees som en fordel at mange med samme kultur er samlet på samme sted. Disse beboerne kan ha samme normer og regler, noe som vil gjøre det lettere å bo sammen. I tillegg kan man på et sentralisert mottak finne flere likesinnede. Flere av beboerne kan føle utrygghet knyttet til å reise tilbake til hjemlandet sitt, og de kan da finne betryggelse i at det er andre som føler det samme. Men på en annen side kan andre beboere ha lyst til å reise tilbake når det er farefritt.

Å ha samme kultur og ikke minst språk gjør det mindre sannsynlig for konflikter mellom beboerne på mottaket (Lauritsen & Berg 1999). Når beboerne snakker samme språk er det mindre sjanse for at de vil misforså hverandre, mens når de har ulikt språk og kanskje ikke snakker godt engelsk kan det lett skje misforståelser som eventuelt kan ende i konflikter. Det kan alltid være en risiko for konflikter når mange mennesker er samlet på samme sted.

Beboerne befinner seg i en ventesituasjon, de tilhører ikke fullt det samfunnet de har forlatt, ei heller det samfunnet de nå er en del av (Søholt og Holm 2010). Den tiden beboerne bruker på å vente på svar på asylsøknaden, er i stor grad preget av uforutsigbarhet og de har liten påvirkning på prosessen (Søholt og Holm 2010). All den venting og usikkerhet beboerne opplever, kan være utløser for konflikter. Ulike medier har flere ganger vist til knivstikking<sup>10</sup> og vold i asylmottak<sup>11</sup> som ofte har omhandlet beboere i ulike mottak.

---

<sup>9</sup> <http://www.udi.no/Nyheter/2011/799-asylsokere-i-januar/> -Hentet 13.01.11

<sup>10</sup> [http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/more\\_og\\_romsdal/1.7455109](http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/more_og_romsdal/1.7455109) og <http://www.oblad.no/as/varetektsfengslet-etter-knivstikking-pa-asylmottak-1.5949379> - Hentet 21.02.11

<sup>11</sup> <http://www.nrk.no/nyheter/1.6211116> og <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10035329> - Hentet 21.02.11.

På et desentralisert asylmottak kan det bo opptil ni beboere i en enebolig (Søholt og Holm 2010). Bor det flere enn dette regnes eneboligen som en institusjon (Søholt og Holm 2010). Disse beboerne trenger ikke å ha samme religion eller normer og verdier, og det kan likeså oppstå konflikt her som i et sentralisert mottak.

Kirsten Lauritsen og Berit Berg tar i Sintef-rapporten ”*Mellom håp og lengsel*” opp problematikken med å bo mange på et sted. Rapporten er fra 1999, men er likevel med å danne et bilde på hvordan det er om mange bor sammen på et sted. En beboer forteller i denne rapporten at han måtte dele kjøkken, bad og toalett, vaskerom og tv-rom med mellom 10 og 20 andre beboere. Om disse 10-20 beboerne har ulik kultur og språk kan det føre til at det er ulik oppfatning av for eksempel hvordan vasking av fellesrom skal gjøres, at man bruker for mye plass på kjøkkenet også videre. Ved et desentralisert mottak hvor beboerne er færre kan det være enklere å bo når de slipper å dele fasiliteter med så mange. Samtidig må det legges til at beboerne kan være vant til å bo mange sammen fra sitt hjemland, og at det derfor ikke trenger å være noe problem å dele fasiliteter med andre.

Ved desentraliserte mottak kan det bo flere i boligen enn beboerne som er plassert der (Søholt og Holm 2010). Beboerne lar kanskje noen som har fått avslag på asylsøknaden sin bo hos dem. Det kan være ulike grunner til at beboerne lar noen bo hos seg, men det kan påvirke bokvaliteten deres. Dette i form av at flere må dele på fasilitetene. På en annen side kan beboerne være vant med å bo mange sammen, da de kan komme fra en kultur hvor hele familier med tanter og onkler bor i samme hus. For dem vil det ikke være noe problem at de er mange som deler på ting og at noen må sove på gulvet. Det er vanskelig å oppdage at noen bor et sted de ikke skal, spesielt siden de ansatte må dra hjem til beboerne for å finne det ut hvis ikke beboerne selv sier det.

Når det gjelder administrasjonen ved asylmottakene, er det forskjell mellom sentraliserte og desentraliserte mottak. Beboerne i sentraliserte mottakene bor på samme sted som administrasjonen holder til, i noen tilfeller i samme bygning. Ved at det er kort vei til de ansatte, kan det være med å gi beboerne en følelse av at de når som helst kan komme innom og snakke om ting de lurer på. I Lauritsen og Berg (1999) forklarte en mann at de ansatte var tilgjengelige for beboerne, og at de kunne komme innom kontoret ved behov. Siden Lauritsen

og Berg sin rapport er fra 1999, kan det ikke generaliseres til å gjelde i dag. Hvordan forholdet mellom ansatte og beboere i de ulike mottaksformene i dag fungerer, vet jeg derfor ikke noe om. Beboerne i desentraliserte mottak må komme seg til administrasjonen som i visse tilfeller kan ligge et stykke unna, og kan risikere at den de vil snakke med kanskje ikke er tilgjengelig. Sett på denne måten er det enklere å få tak i administrasjonen hvis man bor på samme område som de holder til.

Desentraliserte mottak kan være spesielt gunstig for familier, fordi beboerbarna kan leke med barna i nabolaget og føre med seg positiv nabokontakt (Søholt og Holm 2010). Familien kan få et mer normalt liv enn i et sentralisert mottak, de får mer privatliv og slipper å dele kjøkken og bad med mange andre slik man må i sentraliserte mottak (UDI 2011)<sup>12</sup>. I Lauritsen og Berg (1999) forklarer en mor fra et sentralisert mottak at hun hadde dårlig plass på kjøkkenet. Hun hadde like mye plass i kjøleskapet og i skapet som en enslig beboer hadde. Dette skapte utfordringer for henne siden hun ikke kunne handle mye mat på en gang. Om det er slikt i et sentralisert mottak i dag, vet jeg ingenting om. Jeg kan imidlertid tenke meg at en familie har mer plass i en leilighet i et desentralisert mottak enn i et sentralisert mottak hvor man må dele fasiliteter med andre beboere.

En svakhet som Søholt og Holm (2010) tar for seg om desentraliserte mottak, er at det er vanskeligere å holde oversikt over hvordan det går med familien. Med dette tenkes det mest på at det er vanskelig å oppdage om det skjer noe i familien som ikke skal skje, som for eksempel fysisk vold. Ved desentraliserte mottak er som sagt selve administrasjonen ofte en annen plass enn der beboerne bor, noe som betyr at de ansatte enten må snakke med beboerne når de er innom administrasjonen eller dra på hjemmebesøk (Søholt og Holm 2010). Hvor ofte de ansatte drar hjem til beboerne, vet jeg ikke.

Viktige ting som har blitt dratt frem av beboere, er tilgangen på internett, tv og telefon (Søholt og Holm 2010). For å få informasjon fra hjemlandet sitt og om kjente og kjære, kan slike

---

<sup>12</sup> [http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ha7DR\\_UXG8MJ:www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/Ordinare-mottak/Hva-er-et-desentralisert-mottak/+www.udi.no+behov+desentraliserte+mottak&cd=1&hl=no&ct=clnk&source=www.google.com](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ha7DR_UXG8MJ:www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/Ordinare-mottak/Hva-er-et-desentralisert-mottak/+www.udi.no+behov+desentraliserte+mottak&cd=1&hl=no&ct=clnk&source=www.google.com)

- Hentet 13.01.11. Den 23.02.11 var linken ute av funksjon. Jeg sendte derfor en mail via UDI sine sider, og fikk svar fra Per Chr. Jørgensen hos UDI som ikke visste hvorfor linken var ute av funksjon.

kommunikasjonsmåter være dyrebare. På de fleste sentraliserte mottak finnes det tv, telefon og internett, men noen steder må man kanskje betale for telefon og internett. På et sentralisert mottak bor det mange beboere fra ulike land som må dele på disse kommunikasjonsmåtene. Mange vil kanskje ha informasjon om situasjonen i hjemlandet, noe som kan bli vanskelig hvis det for eksempel er nyhetsendinger samtidig fra ulike land.

På desentraliserte mottak slipper man å være mange om for eksempel tv, men til gjengjeld må beboerne betale for dette selv (Søholt og Holm 2010). Dette gjelder også telefon og internett. Alle beboere som bor i ordinære mottak mottar den samme offentlige støtten, men det er opp til hver enkelt hva de vil bruke pengene på. Det positive med å skaffe seg disse kommunikasjonsmulighetene er derimot at beboerne på desentraliserte mottak slipper å dele det med mange flere som de på et sentralisert mottak må (Søholt og Holm 2010).

Søholt og Holm (2010) drar frem desentraliserte asylmottak som en god boform i den forstand at mottaksformen sjelden vekker motstand når det opprettes i en kommune. Noe av grunnen til dette kan være at beboerne plasseres så spredt i kommunene i ordinære boområder, og at de på grunn av dette nesten ikke vises i lokalsamfunnet. Søholt og Holm (2010) forklarer at det i St meld. Nr. 17 (2000-2001) nevnes at desentraliserte asylmottak er positivt i forhold til fleksibilitet og plasser. Når desentraliserte asylmottak blir opprettet i en kommune, leier driftsoperatøren som driver mottaket ofte hus istedenfor å kjøpe (Søholt og Holm 2010). På denne måten kan det være enklere å legge ned plasser som UDI ikke trenger. UDI har som mål at 90 prosent av mottaksplassene skal være i bruk, noe som betyr at man må være forberedt på å fjerne og opprette mottaksplasser etter behovet (St.meld.nr. 17, 2000-2001). På et sentralisert mottak kan det bo mange beboere på et sted, og må man legge ned mottaket må beboerne flyttes til et annet mottak.

På et sentralisert mottak arrangeres det aktiviteter på selve asylmottaket, administrasjonen ligger som sagt på området og de trenger bare å komme seg på butikken for å kjøpe ting de trenger. På desentraliserte asylmottak får beboerne i større grad selv ansvar over eget liv (Søholt og Holm 2010). De må selv gå ut i lokalsamfunnet for å komme til administrasjonen, for å skaffe mat, være med på aktiviteter også videre. Søholt og Holm (2010) nevner at selv beboerne på sentraliserte asylmottak får et visst ansvar over sitt eget liv ved at de selv lager mat og skal vaske fellesarealene. Å gi beboerne mer ansvar gjør at det er lettere å bosette dem

senere, fordi de da trenger mindre oppfølging (Søholt og Holm 2010). De vet hvordan det norske samfunnet fungerer og ikke minst lokalsamfunnet, de forstår hvordan de vasker klær og slike ting.

Kommuner har erfart at beboere fra desentraliserte mottak som har fått innvilget asylsøknaden og skal bli bosatt i en kommune, trenger mindre oppfølging enn beboere fra sentraliserte mottak (Søholt og Holm 2010). Allikevel sier Søholt og Holm (2010) at det spiller liten rolle om beboeren kommer fra et sentralisert eller desentralisert mottak, det beste er om beboeren har bodd i bosetningskommunen. Grunnen til dette er at beboeren da kjenner kommunen, han vet hvordan ting fungerer der, han kan ha et nettverk i tillegg til å slippe å løsrive seg fra et kjent sted.

Som nevnt under punktet 1.2 er kunnskap om organiseringen av sentraliserte og desentraliserte mottak viktig for det sosialfaglige arbeidet. Å vite hvordan beboerne blir plassert og hva de ulike mottaksformene inneholder, kan ha noe å si for sosionomenes arbeid med beboere og bosatte flyktninger. Ved å ha kunnskap om organiseringen kan sosionomen for eksempel vite at beboeren fra desentraliserte asylmottak har mer ansvar i form av å komme seg ut for å skaffe mat og slike ting selv, være med på aktiviteter også videre, enn de i sentraliserte mottak har. For en sosionom som arbeider som flyktningkonsulent i kommunen kan den informasjonen bidra til at sosionomen bedre kan legge opp et opplegg som passer den beboeren som skal bosettes.

### **3.2 Hvilken mottaksform passer hvilken gruppe av beboere?**

Søholt og Holm (2010) hevder at det ikke er en bestemt mottaksform som passer for alle. Jeg vil nå trekke frem hva litteraturen sier om dette, for å få svar på problemstillingen min ”*Er det forskjell mellom de ulike beboergruppene hvilken mottaksform som passer for dem?*”.

Søholt og Holm (2010) forklarer i sin rapport at det har betydning hvilken gruppe beboere man ser på når man skal sammenligne mottaksformene. Med ulike grupper beboere mener jeg i hovedsak om det er familier, enslig mindreårige asylsøkere, enslige asylsøkere og psykisk syke asylsøkere. Sentraliserte asylmottak som kan fungerer godt hos en gruppe beboere, vil ikke automatisk fungere godt hos andre grupper. De ulike mottaksformene vil fungere

forskjellig for de ulike gruppene både i forhold til trivsel, til det å bo mest likt norske, i forhold til oppfølging og for å hindre sosial isolasjon (Søholt og Holm 2010).

Hvis beboeren blir boende i et mottak over lengre tid, er det en mulighet til at han blir passiv og har det tungt med å bli deltakende i lokalsamfunnet (Søholt og Holm 2010). Forskning viser at beboerne syns ventingen er verst, å ikke vite når søknaden sin blir behandlet ferdig og hvor lenge de skal være i ventesonen (Søholt og Holm 2010). Den mottaksformen som passer en viss gruppe beboere trenger derfor ikke å være gunstig hvis de blir sittende lenge i mottak. Jeg har derimot ikke hatt fokus på om mottaksform har noe å si for de som sitter lenge i mottak.

Søholt og Holm (2010) intervjuet beboere og ansatte ved forskjellige mottak om hvilken type mottaksform som ville passe de ulike beboergruppene. Undersøkelsen ble sendt til alle de da 154 mottakene på det tidspunktet, og fikk en svarprosent på 53 prosent. I undersøkelsen mente det store flertallet at desentraliserte asylmottak var best for familier, mens sentraliserte asylmottak var best for enslige mindreårige (Søholt og Holm 2010). Som forklart tidligere er desentraliserte mottak best for familier fordi de da kan ha en normal hverdag, at barna kan leke med barn i nabolaget og at de kan ha sine rutiner.

Når en familie bor i et desentralisert mottak, kan det bli det mindre press på selve familien og mindre frykt i forhold til utsendelse (Søholt og Holm 2010). Ifølge Søholt og Holm kan det også lette selve integrasjonsprosessen for de som får opphold i Norge. På en annen side kan integrering av beboerne i lokalsamfunnet ha konsekvenser. Hvis beboerne blir godt integrert og trives godt i kommunen, kan det blir veldig tungt hvis de får avslag på asylsøknaden eller at de får innvilget asylsøknaden men må flytte til en annen kommune (Søholt og Holm 2010). I programmet Spekter som går på Norsk rikskringkasting AS (NRK) var det en reportasje<sup>13</sup> på nyåret om hvordan asylopolitikken fremstår for barn i Norge. I reportasjen ble det fortalt om familier som søkte asyl og som blir integrert i lokalsamfunnet mens de venter på avgjørelsen. Intervju både med norske barn og asylsøkerbarna ble gjort, og det ble fortalt hvordan dette påvirket alle. Igjennom reportasjen ble det klart at de norske barna i stor grad ble påvirket av

---

<sup>13</sup> <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/706123/> -Hentet 26.01.11



at vennene deres ble sendt hjem. At det er en belastning på familiene som må reise hjem er også noe en kan tenke seg.

Enslige mindreårige beboere kommer uten noe familie, og kan ha behov for en trygg hverdag med flere personale som er mer tilgjengelig (UDI 2011)<sup>14</sup>. Det er opprettet avdelinger og egne mottak for enslige mindreårige mellom 15 og 18 år, mens de under 15 år kommer under barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) sitt ansvar (UDI 2011)<sup>15</sup>.

Mottakene mente at beboere med psykiske vansker passet best på sentraliserte mottak, mens kvinner passet best på desentraliserte (Søholt og Holm 2010). Samtidig sier St. meld. nr 17 (2000 2001) at sentraliserte mottak ikke er bra i lengre tid for beboere med psykiske problemer. Allikevel kan sentraliserte mottak være bra for noen med psykiske problemer hvis de har god kontakt med ansatte eller andre beboere og får oppfølging fra den lokale helsetjenesten (st.meld nr 17, 2000-2001).

I undersøkelsen til Søholt og Holm (2010:77), besøkte de noen desentraliserte mottak hvor alle bofellesskapene var kjønnsdelt. Der kvinnene bodde i eneboliger, var det ofte en familie som bodde i samme hus. Kvinnene i undersøkelsen uttrykte at de følte seg trygg med familiemannen i huset, både i forhold til beskyttelse og ulike gjøremål (Søholt og Holm 2010). Kvinner som bor i desentraliserte asylmottak kan oppleve det tryggere enn å bo i sentraliserte mottak. Grunnen til dette kan være at de i desentraliserte mottak slipper å dele fellesarealer med menn (Søholt og Holm 2010). I noen tilfeller bor kvinner og menn sammen i et hus, men det er da vanlig at de bor i hver sin gang (Søholt og Holm 2010).

Også barn og unge i følge med voksne passet best i desentraliserte mottak ifølge undersøkelsen (Søholt og Holm 2010). Her gjelder det samme som for en familie, man vil prøve å skape en mest naturlig bosituasjon til de unge.

Mottakene som ble spurt hadde mest problemer med å plassere menn i en av boløsningene (Søholt og Holm 2010). Grunnen til dette kan være at enslige menn kan isolere seg hvis de blir plassert i et desentralisert mottak, mens de i et sentralisert mottak kan føle at det er

---

<sup>14</sup> <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/#Enslige> -Hentet 13.01.11

vanskeligere å komme inn på lokalbefolkningen.

Å vite hvilken type mottaksform som passer for de ulike beboergruppene er informasjon som kan brukes i det sosialfaglige arbeidet. Kunnskapen kan for eksempel brukes i plasseringen av en beboer. Er det snakk om en psykisk syk beboer, burde det kanskje bli tatt hensyn til at han da har det best hvis han får mer oppfølging enn på et vanlig sentralisert asylmottak. En sosionom som arbeider som flyktningkonsulent kan for eksempel med informasjon om hvilken boform som passer best for de ulike beboergruppene vite mer hva beboeren trenger av oppfølging etter han har fått en bosettingskommune. Skal en familie som har bodd i et sentralisert mottak bosettes, kan det kreve mer oppfølging enn om en familie fra et desentralisert mottak skal bosettes.

### **3.3 Forhold mellom beboere/mottak og lokalsamfunn**

Den siste problemstillingen min er *”Hva har boform å si for forholdet mellom beboere og lokalsamfunn?”* I dette delkapittelet vil jeg tar for meg dette spørsmålet.

Integrering i lokalsamfunnet vil foregå på ulik måte for ulike beboergruppene i tillegg til at mottaksform spiller en rolle. Det har blitt gjort lite forskning på forholdet mellom mottak og lokalsamfunn, til tross for at mange kommuner har et asylmottak (Drangland og Fuglseth 2009). Når et mottak blir opprettet i en kommune, vet man sjelden hvor lenge mottaket kommer til å være der. Dette gjelder også beboerne, ingen vet hvor lenge de kommer til å være eller om de kommer til å få opphold eller bli sendt ut. Denne usikkerheten som jeg har nevnt hos beboerne tidligere finnes også hos lokalbefolkningen. Hvorfor skal lokalbefolkningen bli kjent med noen som kanskje skal reise ut av landet?

Relasjonen mellom mennesker er viktig for at et samfunn skal fungere. Å ha relasjoner mellom beboerne på mottaket og befolkningen i lokalsamfunnet er viktig, ikke minst i forhold til å forhindre konflikter og fordommer som kan oppstå der det er asylmottak (Drangland og Fuglseth 2009). I hvor stor grad man skal ha en relasjon kan være ulikt oppfattet hos beboerne og lokalbefolkningen. Beboerne kan forvente en ting, mens lokalbefolkningen en annen. Kanskje vil lokalbefolkningen bli kjent med beboerne fordi de da kan hjelpe til med for eksempel plenklipping? Beboerne vil kanskje bli kjent med lokalbefolkningen fordi de vil ha

nye venner? Forventninger er ulikt hos oss alle.

Som nevnt tidligere har desentraliserte mottak en fordel i integrering i lokalsamfunnet gjennom at beboerne bor i ordinære boliger i et ordinært nabolag. Spesielt for familier er det enklere å bli integrert i lokalsamfunnet gjennom barna sine. Barna går i barnehager med norske barn, og kan leke med dem på fritiden. Samtidig kan det utgjøre en forskjell at det bare er snakk om en familie istedenfor et mottak med 100 beboere. Når familiene bor i desentraliserte mottak kan de gli mer inn i lokalsamfunnet. I sentraliserte mottak kan også barn gå i barnehage, men disse barna har i tillegg barn på mottaket som de kan leke med. Familien er i et sentralisert mottak omgitt av beboere i samme situasjon, og det kan kanskje være like enkelt å være med disse istedenfor å prøve å bli kjent med lokalbefolkningen. Som nevnt i tidligere kan lokalbefolkningen vegre seg for å bli kjent med beboerne. En kan aldri vite når noen må reise hjem eller blir plassert i en annen kommune, og noen norske familier kan være skeptiske til å la barna bli venner med mottaksbarna, uansett om de bor i sentraliserte eller desentraliserte mottak.

Når beboere blir plassert ut i kommunene og i nabolag med lokalbefolkningen, kan det være med å gjøre at de blir bedre kjent med innbyggerne på en annen måte enn om de bodde i sentraliserte mottak. Når færre beboere bor sammen, kan det være enklere for naboene å ta kontakt. For at beboerne på sentraliserte mottak skal få gode forbindelser til lokalsamfunnet, er det viktig at de får gode tjenestetilbud (Drangslund et al. 2010). De tjenestetilbudene de mottar kan bli til viktige kontaktpunkter mellom beboerne og lokalsamfunnet (Drangslund et al. 2010). Drangslund et al. (2010) forklarer at integrering ikke er lovpålagt, men oppfordres til av UDI.

For beboere uansett mottaksform kan det være en utfordring å bli kjent med de i lokalsamfunnet på grunn av at noen nordmenn holder seg mye innendørs (Drangslund et al. 2010). I møte med beboere selv har jeg fått høre at de synes det er vanskelig å komme i kontakt med nordmenn, siden noen nordmenn drar fra jobb og skole direkte hjem og holder seg mye hjemme. Mange av beboerne kommer fra land hvor man bare er inne når man skal sove, de kommer fra en kultur hvor det er vanlig å treffes ute og være sosial. Å komme til Norge hvor dette er helt annerledes, kan være vanskelig.

UDI har selv foretatt en rapport om utfordringer og mulige løsninger i asylmottak. I denne ser de på seks kommuner som har hatt konflikter med asylmottakene som ble opprettet. Halvorsen og Lossius (2005) nevner dårlig informasjon på forhånd av opprettelsen av mottak og den første fasen av mottaksdriften som noen grunner til at det har vært konflikter mellom mottaket og kommunene. I tillegg kan beboerne ha gjort noe uheldig som har skapt negative holdninger hos lokalbefolkningen. Beboerne kan altså ha havnet i konflikt med lokalbefolkningen. Samtidig kan lokalbefolkningen ha hatt en innstilling på forhånd før opprettelsen av mottaket som har bidratt til å skape konflikter mellom lokalbefolkningen og beboerne på mottaket. Hva både mottak og kommune gjorde for å unngå eller løse de eksisterende konflikter og hvilke årsaker informantene deres mente lå bak ble også undersøkt. I lokalsamfunnene var de splittet i synet om mottaket, noen var positive mens andre negative (Halvorsen og Lossius 2005). Noen mente at et mottak ville være en berikelse for kommunen og gi blant annet flere arbeidsplasser, mens andre var redde for hvilke konsekvenser mottaket ville få (Halvorsen og Lossius 2005). Hvordan mottaket blir opprettet og hvordan denne første fasen er, har mye å si for lokalsamfunnets holdninger til mottaket (Halvorsen og Lossius 2005). På grunn av det lille utvalget av mottak gjøres det klart at empirien i denne rapporten ikke kan generaliseres til å gjelde alle mottak.

Halvorsen og Lossius (2005) drar frem aktive mottakspersonell som viktige for at beboerne skal komme seg inn i lokalsamfunnet. I noen av kommunene i undersøkelsen hvor forholdet mellom lokalsamfunn og mottak beveget seg i positiv retning, ble det arrangert kulturtilstelninger slik at lokalbefolkningen og beboerne skulle bli bedre kjent med hverandre. De mottakene som lyktes med dette, lyktes med å skape en god relasjon mellom beboerne og lokalbefolkningen (Halvorsen og Lossius 2005). Befolkningen i kommunene mente beboerne som deltok i lokalsamfunnet var enklere å komme i kontakt med, og at de hadde positive erfaringer med disse. Allikevel nevnte mange at beboernes deltakelse i lokalsamfunnet var begrenset, og at de gjerne skulle ønsket beboerne deltok mer (Halvorsen og Lossius 2005).

Desentraliserte mottak blir i rapporten nevnt som en grunn til at det var et positivt forhold mellom beboerne og lokalbefolkningen (Halvorsen og Lossius 2005). Ved at beboerne bor i ordinære boliger i vanlige nabolag, blir de også sett på som naboer av lokalbefolkningen.

Lokalbefolkningen må forholde seg til kanskje 4 - 8 beboere istedenfor et hus med 100 - 200 beboere. Når mottaket var desentralisert mente lokalbefolkningen at det var lettere å ha kontakt med beboerne og se de som personer (Halvorsen og Lossius 2005).

Siden forskning jeg har funnet på dette feltet ikke i noe stor grad tar for seg boforhold oppdelt i sentralisert og desentralisert boform, er det vanskelig å konkret si om mottaksformen spiller noe rolle for integrering i lokalsamfunnet. Allikevel tar for eksempel Halvorsen og Lossius (2005) opp desentraliserte mottak som noe som lettere glir inn i lokalsamfunnet.

For at beboerne skal bli integrerte i lokalsamfunnet krever det noe fra alle parter. Beboerne må selv gjøre en innsats, og mottaket kan hjelpe dem gjennom å for eksempel arrangere noe både beboerne og lokalbefolkningen kan delta på. Men kommunen og lokalbefolkningen må også gjøre noe, som for eksempel ta beboerne imot med åpne armer. Samtidig krever dette at lokalsamfunnet får informasjon om mottaket i god tid til å godta det. En sosionom som arbeider enten på mottak eller i kommunen kan med hjelpe til med dette. Kunnskapen om hva boform har å si for forholdet mellom beboerne og lokalbefolkningen kan brukes ved for eksempel ha møter mellom beboerne på mottaket og lokalbefolkningen, slik at de blir kjent med hverandre.

#### **4.0 Avsluttende drøfting**

Jeg har gjennom denne oppgaven sett på forskjeller mellom sentraliserte og desentraliserte asylmottak, hvilken mottaksform som passer hvilken beboergruppe og tilslutt sett på hva boformen har å si for forholdet mellom beboere og lokalsamfunn.

I sentraliserte mottak bor mange mennesker på et område, og for noen kan det fungere greit, men for andre ikke. Med så mange mennesker samlet på en plass er det en fare for at det kan bli konflikter. Vi har hørt om knivstikkinger og vold på grunn av konflikt, men sjelden får vi høre hva konflikten går ut på. Denne usikkerheten med mottaket påvirker også forholdet med lokalsamfunnet. Forskning viser at lokalbefolkningen er skeptisk på mottaket hvis det skjer episoder tidlig i etableringsfasen. Det kan kanskje være vanskelig å hindre konflikter mellom beboerne i mottaket, men man kan prøve å hindre at det utvikler seg til for eksempel vold.

Hadde mottakene hatt ansatte på jobb på ettermiddag og kveldstid, kunne de kanskje greid å forhindre at ting utartet seg. Imidlertid forstår jeg at slike ressurser er både tidkrevende og ikke minst koster penger. Beboerne er i en ventesone, der de kan risikere å vente lenge for å få et avslag eller innvilgelse på asylsøknaden. I denne ventetiden kan det være mye følelser og tanker som gjør at beboere kommer i konflikt med andre beboere. Hadde vi imidlertid fått ned denne ventetiden kunne kanskje noen av konfliktene vært ikke-eksisterende.

Når man allikevel bor mange sammen på en plass, kan det for noen være en trygghet at det er flere fra sitt eget land. Nå plasseres ikke beboerne etter hvilket land de kommer fra, men for land som Eritrea, Afghanistan og Sudan som det kom flest beboere i fra nå i januar vil de med stor sjanse havne i mottak med noen fra sitt land. Å være med noen som har gjennomgått det samme som deg, og som kan forstå hva du føler tror jeg kan være greit. Siden det er mange flere som bor sammen på et sentralisert enn et desentralisert mottak, er det større sjanse for å bo sammen med noen fra samme land.

Samtidig kan plassering i et desentralisert mottak føre med seg at man blir bedre kjent med lokalsamfunnet. Selv om desentraliserte mottak sies å være mer usynlig i et lokalsamfunn enn et sentralisert mottak, tror jeg at beboerne i et desentralisert mottak vises lettere som enkeltpersoner for naboene. Når mange beboere bor sammen slik som på et sentralisert mottak, kan lokalbefolkningen tenke at de har hverandre, og at det derfor ikke er noen vits i at lokalbefolkningen blir kjent med de. Når beboeren bor i et desentralisert mottak med få beboere kan det kanskje bli oppfattet av lokalbefolkningen at disse trenger flere venner. Det kan bli enklere for naboene å ta det skrittet for å bli kjent med beboerne. Dette har jeg imidlertid ikke funnet noe konkret forskning på.

Noe som har gjort meg betenkt gjennom denne oppgaven, er tilgangen på kommunikasjonsmuligheter. På et sentralisert mottak har beboerne tilgang på tv, internett og telefon, noe de ikke har på et desentralisert mottak. Beboerne på et desentralisert mottak må selv skaffe seg disse kommunikasjonsmulighetene, noe kanskje ikke alle har penger til. Hver beboer som bor i et statlig mottak har rett på støtte fra det offentlige, men blir det rett at de må betale for disse kommunikasjonsmulighetene? På et desentralisert mottak er det færre beboere som deler på fellesarealene enn i et sentralisert mottak. Om de da har en tv, er de ikke så

mange som vil se på den. Er dette da rettferdig ovenfor beboere på et sentralisert mottak som må dele med mange flere?

Underveis har jeg forstått at en mottakstype som passer for noen, trenger ikke å passe for andre. Derfor valgte jeg å også se på hvilken type beboergruppe som passer til de ulike mottakstypene. Enslige mindreårige beboere, kvinner, menn, psykisk syke og familier har alle ulikt behov for hva de trenger rundt seg av personell og andre mennesker. Å plassere enslige mindreårige beboere og psykisk syke på sentraliserte mottak kan være bra for disse beboerne på grunn av at de der kan få mer hjelp i form av personell som er tilgjengelige på stedet. Men samtidig er personale på et sentralisert mottak bare tilgjengelig på dagtid.

De enslige mindreårige beboerne kan ha forferdelige historier som de trenger å få bearbeidet, og ved at det er mer personell tilstede kan det kanskje være lettere for dem å få bearbeidet det. Det finnes ofte egne avdelinger eller mottak for enslige mindreårige beboere, hvor de kan få den støtten de trenger av personalet. Det er viktig å være klar over at mennesker er forskjellige, og selv om det er en mottaksform som skal passe en type beboergruppe, trenger den mottaksformen ikke å passe den ene beboeren.

Forskningen viser at desentraliserte mottak passer best for familier. For barna er det viktig at de har en mest mulig normal hverdag som mulig. Hvordan denne normale hverdagen var i hjemlandet kan være ulikt, men familien får igjennom mottaksformen mer privatliv og slipper å dele fasiliteter med mange andre slik man må i sentraliserte mottak. De kan bli kjent med andre familier og barna kan bli venner med norske barn. I tillegg blir det mindre press på familien i forhold til utsendelse. Frykten for å bli utsendt er nok trolig tilstede hele tiden, men for barna kan det virke tryggere hvis de bor slik en norsk familie gjør. Derimot kan man lure på om integrering er bra hvis familien blir sendt hjem. Dette gjelder for så vidt alle beboergruppene. Om de bli godt integrert i samfunnet kan det bli tungt både for beboerne og lokalbefolkningen hvis de sendes hjem.

Det vil være fordeler og ulemper ved å bo ved sentraliserte og desentraliserte asylmottak. Spørsmålet handler om hva beboerne ønsker. Noen har kanskje ikke behov for å få en relasjon med lokalbefolkningen eller ha tv og internett. Noen beboere trenger mer oppfølging og

ønsker kanskje derfor å bo på et sentralisert mottak. Hvor man skal plassere beboerne er noe jeg mener beboerne selv bør være med å bestemme. Beboerne kan ha tanker om at de ikke trenger ansatte omkring seg hele tiden, eller at de bør være på en forsterket avdeling. Det er UDI som bestemmer hvor beboerne skal bo nå, og jeg mener ikke at de skal tas fra denne bestemmelsen. Det jeg tenker er at beboerne i større grad bør være med selv å si hva de vil. Det jeg også er klar over, er at dette vil ta ressurser som UDI nå ikke har.

#### **4.1 Avslutning**

Igjennom denne oppgaven har jeg vist til kunnskap som kan være relevant for sosionomer som kommer i kontakt med beboere. Denne kunnskapen omhandler organiseringen av asylmottakene, hvilken mottaksform som passer hvilken gruppe beboere og hva forholdet mellom mottak og lokalsamfunn, da spesielt beboere og lokalbefolkningen, betyr. Som nevnt tidligere kan sosionomene bli involvert med brukere på ulike måter, blant annet kan noen bli involvert gjennom å arbeide i et asylmottak, noen arbeider i BUP og kan bli tilkalt i forhold til beboerbarna og noen sosionomer kan arbeide i kommunene med å bosette de som da har fått oppholdstillatelse.

Funnene jeg har kommet frem til tror jeg kan være relevant for sosionomer og deres sosialfaglig arbeid. Å ha kunnskap om organiseringen av asylmottak kan hjelpe sosionomene med å vite hvordan en beboer som har bodd desentralisert har hatt det og hvilken forskjell det er mellom ham og en beboer som har bodd i et sentralisert mottak. Det er vanskelig å si at den ene mottaksformen er bedre enn den andre, fordi de fungerer godt for ulike beboergrupper. De ulike beboergruppene opplever mottaksformen ulikt, og ikke alle passer i den samme mottaksformen. Hvordan forholdet mellom beboerne og lokalbefolkningen, og da mottaket og lokalsamfunnet er, vil variere fra mottaksform og hva de ulike partene ønsker. Noen beboere ønsker kanskje ikke å bli kjent med lokalbefolkningen, mens andre vil bli godt integrert i lokalsamfunnet. En sosionom som på en eller annen måte kommer inn og skal hjelpe en beboer, bør være klar over at det er stor forskjell mellom å bo sentralisert og desentralisert.



## 5.0 Litteratur

- Aass, T. A. (2008): *Fra høyfjellshotell til desentraliserte mottak*. I Asylmottak gjennom 20 år. Artikkelsamling fra mottakskonferansen 2008. UDI
- Berg, B. & Sveaass, N. m.fl. (2009): *Det hainnle om å leve. Tiltak for å bedre psykisk helse for beboere i asylmottak*. NTNU Samfunnsforskning AS. Trondheim.
- Dalland, O. (2007): *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Gyldendal Akademisk. Oslo
- Det kongelige kommunal- og regionaldepartement (2000 – 2001): *Asyl- og flyktningpolitikken i Noreg*. St. meld. nr. 17. (2000 – 2001). Oslo: Det kongelige kommunal- og regionaldepartement.
- Drangland, K.A, Ellingsen, W., Hidle, K. & Karlsen, M.A. (2010): *Asylmottak og lokalsamfunn*. FoU rapport nr. 1. Kristiansand.
- Drangland, K.A. & Fuglseth, B. (2009): *Asylmottak som nærmiljø*. Senter for byøkologi.
- Halvorsen, J. & Lossius, K. (2005): *Kommuner med asylmottak – utfordringer og mulige løsninger*. Utlendingsdirektoratet.
- Jacobsen, D. I. (2003): *Forståelse, beskrivelse og forklaring. Innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse og sosialfagene*. Høyskoleforlaget AS. Kristiansand.
- Lauritsen, K. & Berg, B. (1999): *Mellom håp og lengsel – å leve i asylmottak*. SINTEF Teknologiledelse. Trondheim.
- Søholt, S. (2010): *Does it matter how we accommodate asylum seekers?* Upublisert manuskript.
- Søholt, S. & Holm, A. (2010): *Desentraliserte asylmottak og bosetting*. Norsk institutt for by- og regionforskning. Oslo.

## 5.1 Internettadresser:

Forskningsetiske Komiteer. (2009, 23 april). *Åpenhet, oppdragsforskning og interessekonflikter*. Hentet 02.03.11, fra <http://www.etikkom.no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Naturvitenskap-og-teknologi/Apenhet-oppdragsforskning-og-interessekonflikter/>

- Hole, S. (2011, 08 januar). *Knivstikking på mottak*. Hentet 21. februar 2011, fra [http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/more\\_og\\_romsdal/1.7455109](http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/more_og_romsdal/1.7455109)
- Norsted, L. (2011, 12 januar). *Varetektsfengslet etter knivstikking på asylmottak*. Hentet 21 februar 2011, fra <http://www.oblad.no/as/varetektsfengslet-etter-knivstikking-pa-asylmottak-1.5949379>
- Rustad, A. S. (2011, 12 januar). *Reglement for drift av statlige mottak*. Hentet 15. Januar 2011, fra <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7B922BDDFA-A566-44DC-AAE3-5FF965031679%7D>
- Staude, T. (2008, 08 september). *Mye alvorlig vold i asylmottak*. Hentet 21. Februar 2011, fra <http://www.nrk.no/nyheter/1.6211116>
- UDI. (2011, 09 Februar). *799 asylsøkere i januar*. Hentet 27 februar 2011, fra <http://www.udi.no/Nyheter/2011/799-asylsokere-i-januar/>
- UDI. (2010, 10 November). *Asylmottak avviklet i 2010*. Hentet 13. Januar 2011, fra <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Asylmottak-avviklet-i-2010/>
- UDI. (2010, 08 Desember). *Asyltall for november*. Hentet 13. Januar 2011, fra <http://www.udi.no/Nyheter/2010/Asyltall-for-november/>
- UDI. (2008, 24 oktober). *Desentraliserte mottak*. Hentet 23. februar 2011, fra [http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ha7DR\\_UXG8MJ:www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/Ordinare-mottak/Hva-er-et-desentralisert-mottak/+www.udi.no+behov+desentraliserte+mottak&cd=1&hl=no&ct=clnk&source=www.google.com](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ha7DR_UXG8MJ:www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/Ordinare-mottak/Hva-er-et-desentralisert-mottak/+www.udi.no+behov+desentraliserte+mottak&cd=1&hl=no&ct=clnk&source=www.google.com) (nettsiden lå ute senest januar 2011, men ble tatt ned)
- UDI. (2008, 14 mai). *Ulike typer mottak*. Hentet 13 Januar 2011, fra <http://www.udi.no/Sentrale-tema/Asylmottak/Ulike-botilbud-i-asylmottakene/>
- VG. (2010, 27 juli). *Fire pågrepet etter asylbråk i Hedmark*. Hentet 21. februar 2011, fra <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10035329>